

20.5. - SVĚTOVÝ DEN VČEL

Světový den včel souvisí i s výrokem Alberta Einsteina: „**Pokud by včely zmizely z povrchu země, člověku by zůstaly pouze čtyři roky života.**”

Od roku 2017 byl 20. květen vyhlášen Světovým dnem včel. Souvisí to s narozením slovinského včelaře Antona Janši (1734–1773), který působil ve Vídni a je považován za zakladatele moderního včelařství. Přednášky, které o včelařství pořádal, prý navštěvovala i Marie Terezie.

Na jeho památku bylo dnem včel vyhlášeno datum jeho narození a zároveň květen jako měsíc nejvyšší aktivity včel, korunované rojením. K oslavě tohoto svátku se připojili včelaři celého světa s výstižným mottem: „Žádné včely - žádné opylování, žádné včely - žádné jídlo, žádné včely - žádný život.”

Včely medonosné opylují rostliny, díky tomu máme většinu plodů, ale také díky nim vzniká nejčistší přírodní sladkost – med.

Zajímavosti o včelách

Že jsou včely společenský hmyz, a že každý úl má svou královnu, neboli včelí matku, to asi ví všichni. Je ale spousta zajímavostí, které jste možná netužili:

- Nejstarší fosilii včely našli archeologové ve 100 milionů let staré pryskyřici.
- Včela dělnice žije asi 42 dnů (polovinu tráví prací v úlu, druhou sbíráním pylu), zimní generace asi 8 měsíců, matka asi 5 let, trubec měsíc.
- Při výrobě 1 kg medu včely nalétají 200–300 tisíc kilometrů.
- Létá rychlostí až 29 kilometrů za hodinu.
- Jedna včela vyprodukuje za život asi 9 gramů medu.
- Charakteristické bzučení způsobuje pohyb křídel – mávnou asi 180x za vteřinu.
- Matka vylétá z úlu jednou až dvakrát za život a přitom se spojí až ze 17 trubců – jejich sperma si schová a čerpá z něj po celý život, kdy klade vajíčka – i přes 2 000 denně.
- Matka se neumí najíst sama, musí ji krmit ostatní včely.
- Jedovou žlázu mají jen dělnice a matka, její žihadlo je bez háčku.
- Včely nespí, jen občas odpočívají.
- Dorozumívají se pomocí feromonů a „tance“, tedy dotyků a pohybů.

JAK VZNIKNE MED?

1. Sbíráání nektaru

Med vzniká z **nektaru** (sesbírané sladké šťávy květin), nebo z **medovice** (ze stromů). Včela nasaje nektar či medovici do medového váčku. Medový váček je od žaludku oddělen chopní, takže je zaručeno, že nemůže dojít k natrávení.

2. Předání sladiny mladším

Včela přiletí k úlu a tam předá „náklad“ nektaru či medovice sosákem mladší včele (každá včela má svoji úlohu), takto je sladina několikrát spolknuta a vyvrhnuta - každá včela tím přidá i enzymy a aminokyseliny ze svých žláz a zároveň dochází k odpařování vody. Když je tímto procesem „med“ dostatečně zahuštěn (asi na cca 30% vody) je uložen do šestihranné včelí buňky.

3. Odpařování

K odpařování dochází také z důvodu vysoké teploty v úle, kde je kolem 35°C. Mávání křídel včel je vytvářen neustálý proud vzduchu, který odvádí přebytečnou vodu česnem z úlu ven. Když dosáhne vlhkost medu kolem 17% vlhkosti, je v buňkách zavíčkován = zakonzervován. Včely dokáží nektar vysušit ze 70% na 17%.

4. Proč to včely a rostliny dělají?

Včely ukládají med pro přežití v průběhu zimy. Průměrné včelstvo spotřebuje za zimu asi 15 kg - 20 kg medu. Během celého roku je to pak 70 kg medu. Včelař včelám odebere okolo 20 kg - 70 kg medu, proto se před zimou včely zakrmují cukerným roztokem.

Možná vás také napadlo, proč vlastně rostliny nektar produkují, odpověď je jednoduchá - nektar má pro rostlinu velký význam, jelikož na něj láká opylovače (včely, čmeláky, vosy, brouky apod.), kteří na svém těle roznášejí pyl a tím je opylují.

Na dnešní den jsme pro Vás připravili menu 1 - pečené kuřecí paličky na medu a medovník jako dezert ke všem menu.

Přeji Vám dobrou chuť a včelařům ať to bzučí 😊.

Ze školní kuchyně zdraví včelařka Petra Dubová